Lakatos Artur
Tanulmánykötet a fenntartható fejlődés problémáiról Afrikában

Tarrósy István (szerk.): ***Fenntartható Afrika***

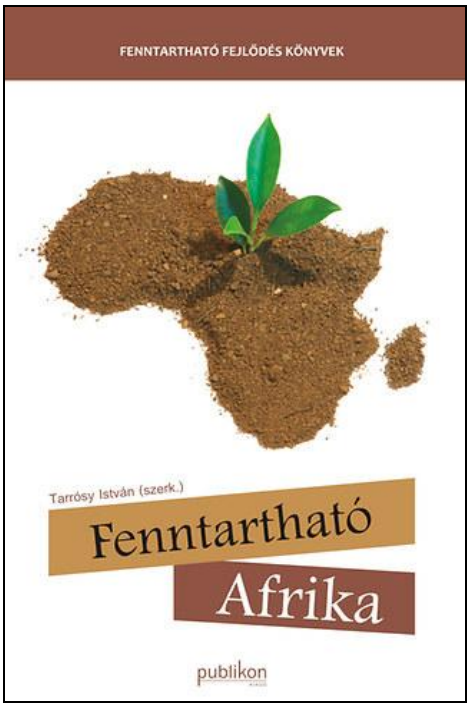

A tanulmánykötet olyan témát boncolgat, amelynek aktualitása meglehetősen jelentős, és a közeljövőben csak növekedni fog. Valószínűsíthető, hogy a közéletben is egyre több vita elemzi majd a fenntartható fejlődésben rejlő lehetőségeket, ezeknek határait, akadályait. Afrika ugyan a mai napig kiesik a magyar kultúra és világkép köréből, de a globalizációs folyamatok előrehaladtával egyre nagyobb gazdasági és geopolitikai szerepet kap.

A kötetben levő hat tanulmány fiatal szerzők munkája, akik jól ismerik a témát. Mindegyik külön-külön a aktuális és egyben érdekes témákat feszeget, mindezt az adatok, valamint az ok-okozati összefüggések rendszerében végzi el, kritikai állásponttal is fűszerezve.

A kötet szerkesztője, Tarrósy István jegyzi sorrendben a legelső tanulmányt, amely egy meglehetősen hosszú, általános bevezetőt követően tér rá magára a tanulmány központi problémájára: az Afrikára általános módon jellemző elmaradottságra, amely gyakran élhetetlen, fenntarthatatlan életmódot eredményez. A szerző rálátásában ez nemcsak a gyarmatosítás, hanem a felszabadult államok elitjének rossz kormányzásának is az eredménye, amely azt generálta, hogy az afrikai emberek nagy része elszakadt saját hagyományos, természeti életmódjától, de oly szerencsétlen módon, hogy ugyanakkor nem vált haszonélvezőjévé a nyugati civilizáció kényelmes és veszélyektől viszonylag mentes megélhetést biztosító vívmányainak. Tarrósy István tanulmánya gyakorlatilag bevezetőnek tekinthető, azt foglalja nagyjából össze – és ugyanakkor valamivel többet is annál – amit a következő oldalakon a többi szerző kifejt majd. Nem állít fel azonban tételeket és téziseket, összegez, de nem következtet, és ez esetben, véleményünk szerint, nagyon is helyesen teszi. Hiszen a kötet célja nem abszolút kinyilatkoztatások megfogalmazása, vagy éppenséggel ismert információk összegzése, szintézise, és ilyen formában történő közvetítése, hanem az olvasó kritikai gondolkodásának ébrentartása, valamint rávezetés bizonyos jelenségek iránti érzékenységre, olyanokra, amelyek a mi társadalmunkat is érinthetik, még ha a példa maga nem is helyi, sőt, inkább „egzotikus”-nak tűnhet.

Glied Viktor tanulmányára rányomja bélyegét a szerző széles körű makroökonómiai ismerethalmaza, de ugyanakkor a szerző globális kulturális ismeretei és világszemlélete is. Éppen emiatt – valószínűleg – tanulmány nem merül el különböző esettanulmányok részleteiben, habár sok jel mutat arra, hogy a szerző ismeri ezeket és nemcsak a múlt, hanem a jelen tekintetében is. A térség tragédiáját az ásványkincsek nem fenntartható módon történő felhasználása jelenti. A szerzőnek sikerül olyan formában ismertetnie a tényeket (bár véleményem szerint meglehe-

tősen intelligensen elsiklik a probléma nemzetközi vonatkozású társadalmi aspektusai mellett), hogy a tanulmány nem válik egyfajta Nyugat- vagy korporációellenes panaszkrónikává). Rámutat egyebek között a környezetszennyezők felelősségére, a környezetszennyezést kezelő politikák teljes hiányára (amely különböző okokból ered). Szó van még a dolgozatban a „hulladékvárosok" létrejöttéről és az idealista, lelkes de kudarcba fulladt ökológiai kezdeményezésekről, projektekről. A végkicsengés azonban pozitív: minden problémája mellett Afrika még mindig potenciálisan a legfenntarthatóbb kontinens, mert gazdag az érintetlen természeti kincsekben.

Keserű Dávid *Fenntartható állapotok? Az urbanizáció Afrikában* című tanulmánya az afrikai urbanizációs folyamatok kérdéseit tárgyalja, elsősorban az ENSZ-statisztikák tükrében. Teszi mindezt elsősorban az urbanizáció negatív oldalait szemlélve – egyet is kell értenünk azzal, hogy ténylegesen a negatív együttjárók a jellemzőbbek az erőltetett, kényszer-urbanizációra, mint bármi más, hiszen a nyomorgettók veszélyei és mocska szerintem sem lehet alternatívája az egészséges, hagyományos életmódnak, amelyet sok afrikai kényszer hatására ad fel. A szerző elméleti szinten több megoldást is javasol, amelyek a jelenséget enyhíthetnék, valószínűleg helyszűke miatt azonban – hiszen ez minimum több tíz oldalas, műszaki adatokkal is ellátott leírást igényelne – ezeket azonban nem fejti ki részletesen. Ugyanakkor konkrét esettanulmányokat is használ: Lagos példáját, valamint Nairobi városának Kibera nevű nyomornegyedét.

Bagi Judit tanulmányát különösen a feminista vonatkozások iránt érzékeny olvasók fogják nagyon szívesen forgatni. A tanulmány a nők politikai szerepvállalását és oktatásuk kérdéseit vizsgálja a szubszaharai (vagy másképpen a feketeafrikai) viszonylatban. Az alcímben megfogalmazott esettanulmány a Dél-Afrikai Köztársaságra koncentrál elsősorban, de ennél azért többről is szól: nagyjából összefoglalja a XX-XXI századi afrikai egyjogúságért folytatott küzdelmeket, valamint ezek eredményeit, és ezáltal ez az írás bármely feminizmussal vagy a nő történelmi státuszával foglalkozó előadássorozat részét is képezhetné.

Radics M. Péter rövid, de tartalmas tanulmánya a Dél-Afrika célirányú bevándorlási folyamatok kérdésével foglalkozik, valamint ennek különböző társadalmi aspektusaival, amelyek rendszere a maga negatív minőségében is ugyancsak összetett.

Terjedelmét tekintve leghosszabb Vörös Zoltán tanulmánya, amely igencsak aktuális geopolitikai és világpolitikai kérdést tárgyal: Kína nagyhatalmi jelenlétét az afrikai kontinensen, valamint ennek vonatkozásait a fenntartható fejlődés perspektívái kapcsán. Merész, de éppen emiatt üdvözlendő az, hogy rámutat a nyugat-afrikai országok politikai csődjének okaira, amely elsősorban a sablonos Valutaalap-politikában rejlik. Összességében a világszervezet követelései inkább rontottak az afrikai társadalmak helyzetén, mint használtak. A szerző talán még merészebb is lehetett volna, ha rámutat arra, hogy Afrika ezzel koránt sincs egyedül a világon, hiszen ugyanez a szűklátókörű hitelpolitika az oka több latin-amerikai és kelet-európai ország társadalmi problémáinak is, amelyeket a jelenlegi gazdasági válság csak jobban kidomborított. És habár Kínát sem szükséges „túlajnározni" – habár egyet kell értsünk a szerző azon kijelentésével, hogy jelen pillanatban a kínai kereskedelmi politika sokkal jobban megfelel az általános afrikai realitásoknak, mint a nyugati világ kortárs politikái – Vörös Zoltán tanulmányának adatai és gondolatai a manapság különösen magyar szempontból aktuálisak, a 2011 nyárelő során létrejött kínai–magyar gazdasági megállapodások tükrében.

A mindössze százötven oldalas könyvecske minden esetre szimpatikus és érdekes kezdeményezés a pécsi tudományegyetem fiatal szakemberei részéről. És habár kevés szó esik benne a konkrét ökopolitikákról, a figyelem felkeltésére, valamint további

viták generálására mindenképpen alkalmas.

A kötet nem Afrika-történeti összefoglaló – aki általános jellegű alapismereteket keres valószínűleg nem, vagy csak részben fogja itt megtalálni. De ugyanakkor merem remélni azt is, hogy a kötetben fogalt megalapozott, sok esetben szellemi kihívást is rejtő gondolatok méltó visszhangra találnak majd a témával – vagy témákkal – foglalkozó szakemberek soraiban.

Tarrósy István (szerk.): *Fenntartható Afrika*. Publikon Kiadó, Pécs, 2010. 152 oldal. ISBN: 9786155001277